

منطق ۴۶ ساله

علی مزرعی

خبرنگار گروه نقد روز

رهبر انقلاب اسلامی ایران همواره بر اهمیت مقابله عقلانی با استکبار جهانی تأکید کرده‌اند. ایشان در روز گذ‌شسته در دیدار با دانشجویان و دانش‌آموزان بار دیگر به این نکته اشاره داشته‌اند که **مقابله با دشمنان و اقدامات ضدایرانی نباید صرفاً در قالب انتقام‌جویی و واکنش‌های بی‌پایه و احساساتی صورت گیرد، بلکه باید حرکتی منطقی، منطبق با شرع، اخلاق و قوانین بین‌المللی باشد.** این رویکرد که در تقابل با نگاه‌های افراطی و تفریطی در مورد نوع مواجهه ایران به حمله اخیر رژیم صهیونیستی به خاک کشورمان قرار دارد، ستون فقرات سیاست خارجی ایران را تشکیل داده و در بزنگاه‌های حساس تاریخی به اثبات رسیده است.
مثال‌های متعددی از این رویکرد می‌توان یافت که نشان می‌دهند چگونه ایران توانسته با اتخاذ سیاست‌های هوشمندانه و متعادل، هم از خود دفاع کند و هم از تشدید تنش‌های بی‌مورد جلوگیری کند.

تسخیرلانه جاسوسی

یکی از نمونه‌های بارز پیاده‌سازی رویکرد عقلانی ایران در مقابله با استکبار، تسخیر لانه جاسوسی آمریکا در ۱۳ آبان ۱۳۵۸ است. درحالی‌که برخی تحلیلگران داخلی و خارجی این اقدام را نقطه آغازین تنش‌های بیشتر میان ایران و آمریکا می‌دانند، رهبری و مسئولان جمهوری اسلامی تأکید دارند این اقدام واکنشی منطقی و ضروری به سیاست‌های تجاوزکارانه و اقدامات مخرب آمریکا علیه انقلاب نوپای ایران بود. کودتای ۲۸ مرداد۱۳۳۲ و نقش ایالات متحده در سرنگونی دولت ملی دکتر مصدق، تشکیل ساواک و حمایت از سرکوب‌های داخلی، تنها بخشی از تاریخ اقدامات خصمانهٔ آمریکا علیه ایران پیش از انقلاب بودند. به این ترتیب تسخیر سفارت آمریکا اقدامی بود برای جلوگیری از برنامه ریزی و اجزای توطئه‌های جدید علیه موجودیت ایران، بدون آنکه وارد یک درگیری تمام‌عیار شود.

ورود به جنگ تحمیلی و دفاع مقدس

در سال ۱۳۵۹، با آغاز جنگ تحمیلی توسط رژیم بعث عراق، جمهوری اسلامی ایران تصمیم گرفت با انسجام کامل به مقابله بپردازد. این تصمیم، نمونه دیگری از پیاده‌سازی راهبرد منطقی و عقلانی ایران در دفاع از تمامیت ارضی و حاکمیت ملی بود. ایران توانست با بسیج نیروهای مردمی و تقویت توان دفاعی خود، نه تنها از تجزیه کشور جلوگیری کند، بلکه پس از هشت سال جنگ، همچنان حاکمیت خود را حفظ کند. مهم‌تر از همه، ایران برخلاف رژیم بعث که از سلاح‌های ممنوعه و کشتار جمعی علیه کشورمان بهره‌می برد، همواره از قوانین بین‌المللی در جنگ تبعیت و از ورود به اقدامات نامشروع خودداری کرده است.

جمهوری اسلامی ایران در دوران حیات خود چگونه راهبرد بازدارندگی فعال را طراحی کرده است

پذیرش قطعنامه ۵۹۸ و پایان جنگ

پذیرش قطعنامه ۵۹۸ سازمان ملل متحد در سال ۱۳۶۷ برای پایان دادن به جنگ تحمیلی، گواه دیگری بر عقلانیت سیاست‌گذاران ایران بود. این تصمیم در شرایطی گرفته شد که فشارهای اقتصادی، انسانی و نظامی بر کشور به اوج خود رسیده بود. هرچند برخی پذیرش این قطعنامه را نوعی کوتاه آمدن می‌دانستند، اما واقعیت این است که این تصمیم به حفظ تمامیت ارضی ایران و جلوگیری از تداوم خونریزی و ویرانی بیشتر منجر شد. قطعنامه ۵۹۸ به عنوان یک اقدام دیپلماتیک و منطقی، موجب شد ایران نه تنها از تجاوزهای بیشتر جلوگیری کند، بلکه زمینه‌های تثبیت موقعیت خود در منطقه و تقویت قدرت بازدارندگی را فراهم آورد.

نه به حمایت از رویکرد خالد بن ولید سازی از صدام

ایران در طول تاریخ معاصر، بارها با بحران‌ها و درگیری‌های منطقه‌ای مواجه شده، ازجمله این بحران‌ها، جنگ خلیج فارس (۱۹۹۱–۱۹۹۰) اشاره کرد. در این مورد درحالی‌که برخی چه‌راه‌پایه‌ها با خالد بن ولید توصیف کردن صدام از لزوم کمک به او در برابر آمریکا سخن می‌گفتند، جمهوری اسلامی ایران تصمیم گرفت از ورود به جنگ خودداری و موضعی بی طرفانه اتخاذ کند. این تصمیمات نشان دهنده آن بود که ایران به دنبال حفظ امنیت ملی و پرهیز از تحمل هزینه‌های گزاف درگیری‌های نظامی بیبوده است. مواضع ایران در این دوران باعث شد کشور بتواند تمرکزش را بر توسعه داخلی و تقویت بنیان‌های نظامی و امنیتی خود قرار دهد، بدون آن‌که در دام تنش‌ها و جنگ‌های بی‌پایان گرفتار شود.

پرهیز از ورود به باتلاق افغانستان

پس از حمله به کنسولگری ایران در افغانستان و شهادت دیپلمات‌های ایرانی، کشور در شرایط حساسی قرار گرفت که ممکن بود به جنگ فراگیر با طالبان منجر شود. در این شرایط بحرانی، رهبر انقلاب، حضرت آیت‌الله خامنه‌ای با اتخاذ تصمیمی هوشمندانه و مدبرانه ایران را از ورطه جنگ و تنش نجات داد. درحالی‌که شورای عالی امنیت ملی راهبرد نبرد نظامی با طالبان را تصویب کرده بود و کشورهای منطقه نیز با هدف درگیر کردن ایران در باتلاق جنگ کمک نظامی به افغانستان را آغاز کرده بودند، رهبر انقلاب طی نامه‌ای تأکید کردند ایران در این دام نخواهد افتاد. در نهایت تدبیر حکیمانه رهبر انقلاب و تصمیم به اجتناب از جنگ، ایران را از یک بحران جدی نجات داد. این اقدامات نشان داد ایران می‌تواند با عقلانیت، هم تعرضات به خاک خود را پاسخ دهد و در برابر چالش‌های استنادی کندو هم به عنوان یک بازیگر مسئول در منطقه عمل کند.

تدبیر قریه باغ

یکی از بحران‌های منطقه‌ای اخیر جنگ قریه باغ است. ایران علی‌رغم تأکید بر آزادسازی سرزمین‌های اشغال‌شده آذربایجان توسط ارمنستان بارها این نکته را متذکر شده که اجازه تغییر مرزهای جغرافیایی را- که آذربایجان با تأسیس کردپور

زنگرور به دنبال آن است- نخواهد داد. رهبر انقلاب آبان سال ۹۹ در سالروز میلاد پیامبر اکرم (ص) در سخنانی تلویزیونی در بخش پایانی سخنان خود، نگاه عقلانی جمهوری اسلامی ایران در مواجهه با جنگ میان ارمنستان و جمهوری آذربایجان را تشریح کردند. رهبر انقلاب در این سخنان با تأکید بر اینکه این موضوع حادثه‌ای تلخ و تهدیدکننده برای امنیت منطقه است، فرمودند: «این درگیری نظامی باید هرچه زودتر تمام شود؛ البته همه سرزمین‌های جمهوری آذربایجان که به وسیله ارمنستان تصرف شده باید آزاد شود و به آذربایجان برگردد.» همچنین ایشان لزوم حفظ امنیت ارمنه در این سرزمین‌ها و رعایت مرزهای بین‌المللی از جانب دو طرف را مورد تأکید قرار دادند. ایشان همچنین نسبت به یک تهدید امنیتی در مرزهای ایران هشدار دادند و بیان داشتند: «تورویست‌هایی که بر اساس گزارش‌های قابل اطمینان وارد منطقه شده‌اند، نباید به هیچ وجه نزدیک مرز ایران شوند و اگر آنها نزدیک مرز شوند، قطعاً بر خروج قاطع خواهد شد.»

مهار اشغالگری فرزاینده رژیم صهیونیستی

یکی دیگر از جلوه‌های سیاست هوشمندانه و منطقی ایران در منطقه، راهبرد مقابله باتوسعه‌طلبی رژیم صهیونیستی است. طی سالیان گذشته، ایران با حمایت از محور مقاومت و تقویت نیروهای مقاومت در کشورهای همسایه رژیم صهیونیستی توانسته تغییر مهمی در راهبردهای این رژیم ایجاد کند. پیش از این سیاست رژیم صهیونیستی بر اساس توسعه سرزمینی و تلاش برای اشغال مناطق بیشتر در خاورمیانه بنا شده بود؛ اما امروز، این رژیم به جای تمرکز بر توسعه‌طلبی، به حفظ و دفاع از سرزمین‌های تحت اشغال خود مشغول است. این تحول، حاصل اقدامات و سیاست‌های منطقی ایران در تقویت نیروهای مقاومت و پیاده‌سازی استراتژی بازدارندگی در مقابل سیاست‌های اشغال‌گرانه رژیم صهیونیستی است. به عبارت دیگر ایران با حمایت از نیروهای مقاومت، بدون ورود مستقیم به درگیری‌های نظامی، موفق به محدودسازی و مهار رژیم صهیونیستی شده و توانسته این رژیم را از توسعه‌طلبی به وضعیت دفاعی و محافظه‌کارانه سوق دهد. این راهبرد همچنین باعث شده لبنان و سوریه به عنوان کشورهای هم‌مرز با اسرائیل بتوانند از اشغال بخش‌هایی از سرزمین‌های خود توسط این رژیم جلوگیری کنند.

خروج تدریجی آمریکا از منطقه

یکی از محورهای اصلی راهبردهای امنیتی ایران، خروج تدریجی نیروهای آمریکایی از منطقه غرب آسیاست. جمهوری اسلامی ایران با اتخاذ این راهبرد توانسته آمریکا را به صورت تدریجی مجبور به کاهش حضور نظامی در منطقه کند. این راهبرد نتیجه رویکردهای منطقی و بلندمدت ایران در افزایش قدرت بازدارندگی و حمایت از استقلال کشورهای منطقه است. ایران با تأکید بر اهمیت همگرایی و همکاری منطقه‌ای و تأکید بر این که امنیت خلیج فارس و منطقه باید توسط کشورهای منطقه تأمین شود، راهبردهایی را در این راستا اتخاذ کرده است. این سیاست، با نام است.
دانش‌آموزان در سامانه مخصوص سیداس کدم‌لی ثبت می‌کنند. اشکال جدی که در این رابطه وجود دارد، این است که آمارهای که معمولاً سازمان ثبت احوال به عنوان متولدین دریافت می‌کنند، آمار معمولاً سالانه است. یعنی از یک فوروردين تا اسفنده‌ماه است. مشمولین پایه اول، از یک مهر تا ۳ تير مه‌ر سال بعد است. در اینجا یک تفاوتی میان مخرج کسر به وجود می‌آید. ما تعداد افرادی که در اینجا ثبت نام می‌کنند را داریم. با معمولاً مخرج کسر اشتباه است. چرا که ثبت احوال سال شمسی را ملاک قرار می‌دهد. در صورتی که ملاک باید سال تحصیلی باشد. یعنی متولدین ۱ مهر تا شهریور سال بعد باید ملاک ما باشد. نکته بعدی این است که ما یک آمار ثبت نام واقعی داریم و یک آمار کلاس رفتن واقعی است. البته این ما جارجار در پایه‌های متوسطه بیشتر است. دانش‌آموز ثبت نام کرده و به صورت خودکار نیز در سیستم ثبت نام سال بعد او انجام می‌شود. اما با آغاز سال تحصیلی، این دانش‌آموز در کلاس و مدرسه حضور ندارد. در چنین مواردی نیز آمار سیستمی با آمار واقعی، متفاوت است.

معیار و شاخص بازماندگی از تحصیل چیست؟

دانش‌آموزانی که طبق سال تولدشان، باید در پایه‌های مشخص تحصیل کنند ولی در پایه‌های معین شده برای سال تولدشان ثبت نام نکرده‌اند را دانش‌آموز بازمانده از تحصیل می‌گوییم. ترک از تحصیل نیز وقتی است که دانش‌آموزیک پایه‌ی راضی خواند و برای خواندن پایه بعدی به مدرسه نمی‌رود. مثلاً دانش‌آموز کلاس اول را می‌گذراند و دیگر برای تحصیل پایه دوم به مدرسه نمی‌رود. نکته مهم در این بین این است که حتی آمار سیستمی نیز امکان خطا دارد و ما عدد واقعی دانش‌آموزان بازمانده از تحصیل را هیچوقت نداریم. چرا که آموزش و پرورش نرخ واقعی را اعلام نمی‌کند. نکته دیگر این است که معمولاً پیش از آغاز امتحانات در ماه، آموزش و پرورش مناطق، لیستی از اسامی دانش‌آموزان غایب تهیه می‌کند و از مدیران مدرسه می‌خواهد که آن‌ها را برای سبزی کردن فصل امتحانات، به مدرسه بازگردانند. اما آنچه که اتفاق می‌افتد، این است که این دانش‌آموزان روزی کاغذ به مدارس برمی‌گردند و در واقعیت اتفاقی نمی‌افتند. هرچند که گفته می‌شود دلایل بازماندن از تحصیل توسط مدیران بررسی شود و دانش‌آموزان رابه تحصیل بازگردانند اما روزی دو شیوه مشخص با مسئول مشخصی در این رابطه در آموزش و پرورش وجود ندارد و عملیات این کار به عهده مدیران مدرسه است و مدیران مدرسه نیز در کنار سایر کارهای دیگر باید این کار را پیش ببرد.

هدف کاهش مداخلات خارجی و تثبیت ثبات و امنیت پایدار در منطقه، به نتایج قابل توجهی رسیده‌است. نمونه بارز این دستاورد راضی‌توان در خروج نیروهای آمریکایی از افغانستان مشاهده کرد که بخشی از راهبرد کلی ایران برای استقلال و صلح پایدار در منطقه بوده است. این راهبرد، باعث تضعیف نفوذ و قدرت مداخلاتی آمریکا در منطقه شده و در عین حال، به کشورهای منطقه این پیام داده که تکیه به قدرت‌های خارجی تنها به بی‌ثباتی و بحران‌های بیشتر می‌انجامد.

خروج پرونده هسته‌ای ایران از بحران

با وجود تلاش‌های کشورهای غربی برای امنیتی‌سازی فعالیت‌های هسته‌ای ایران و ایجاد مانع در برابر آن، ایران توانسته طی سال‌های روزند راه به چالش بکشد و حق دسترسی به فناوری هسته‌ای را در سطح جهانی به رسمیت برساند. رهبر انقلاب، به عنوان عالی‌ترین مقام تصمیم‌گیر در ایران، با صدور و تقویت منع استفاده از سلاح‌های هسته‌ای، هرگز نه بهانه جویی از سوی دولت‌های غربی را از بین برده و مشروعیت تحریم‌هایی که به بهانه فعالیت‌های هسته‌ای علیه ایران وضع شده‌اند، زیر سؤال برده است. به همین دلیل، کشورهای غربی پس از لغو قطعنامه‌های تحریمی علیه ایران، اکنون به صورت یکجانبه اقدام به تحریم ایران می‌کنند. اگرچه نمی‌توان از فشارهای اقتصادی این تحریم‌ها چشم‌پوشی کرد، توجه به این نکته ضروری است که مقاومت در برابر سلطه‌طلبی آمریکا و کشورهای اروپایی که در برابر برنامه‌های هسته‌ای نظامی اسرائیل سکوت کرده‌اند، بر وجهه بین‌المللی آنها تأثیر منفی گذاشته و مشروعیت حقوقی تحریم‌های یکجانبه را تضعیف کرده است. ادامه این مسیر می‌تواند هم به تثبیت حق ایران در استفاده از فناوری هسته‌ای کمک کند و هم از اثرگذاری تحریم‌های یکجانبه بکاهد.

درس‌های راهبردی

ونتایج مثبت سیاست‌های منطقی ایران

تجربیات تاریخی ایران نشان می‌دهد پیاده‌سازی رویکرد‌های منطقی و عقلانی در سیاست خارجی نه تنها از تنش‌ها و بحران‌ها جلوگیری کرده، بلکه در بسیاری از موارد به موفقیت‌های قابل توجهی منجر شده است. ایران توانسته با پیاده‌سازی سیاست‌های منطقی، جایگاه خود را در منطقه خاورمیانه و جهان تثبیت کند. این رویکرد باعث شده کشور به عنوان یک بازیگر مستقل و متعادل در تحولات منطقه‌ای شناخته شود. ایران با اتخاذ سیاست‌های منطقی توانسته از هزینه‌های سنگین ناشی از ورود به درگیری‌ها و تنش‌های بین‌المللی جلوگیری کند. این امر به کشور اجازه داده منابع خود را برای توسعه داخلی و تقویت زیرساخت‌ها به‌کار گیرد. رویکرد عقلانی ایران در مواجهه با توطئه‌ها و برنامه‌های دشمنان، توانسته توطئه‌ها را خنثی و از آسیب‌های گسترده به کشور جلوگیری کند. نمونه‌های موفق از این رویکرد را که شامل مدیریت بحران‌های پس از انقلاب است، به ویژه در جلوگیری از کودتاهای متعدد می‌توان مشاهده کرد.

بازماندگان از تحصیل عمدتاً

دانش‌آموزان بی‌شناسنامه هستند

عادل برکم کارشناس آموزشی می‌گوید که عمده دانش‌آموزان بازمانده از تحصیل، دانش‌آموزان بی‌شناسنامه هستند. به هر دلیلی، این اتفاق افتاده است. یعنی امکان دارد که ریشه ایرانی بودن آن‌ها ثابت نشده یا به دلایلی دیگر از دریافت شناسنامه بازمانده‌اند. این افراد، جمعیت قابل توجهی هستند و طبق گفته برکم، اختلاف آمار بازماندگان از تحصیل نیز متأثر از بی‌شناسنامه بودن برخی از دانش‌آموزان است. او به فرهیختگان می‌گوید: «ما جراحی که همیشه وجود داشت، این است که برخی از مدیران ادارت، ثبت نام‌های شناسنامه‌ای و سامانه‌ای انجام می‌دهند و امکان دارد این ثبت نام‌ها برخی‌شان آمارسازی باشد. این پدیده همیشه شامل آموزش و پرورش بوده است و معمولاً این پدیده در مناطقی که توجه به کاهش آمار بازماندگان از تحصیل وجود دارد، بالاتر است. یعنی مدیران شناسنامه جمع‌آوری و کدم‌لی ثبت می‌کنند. در صورتی که این افراد حضور واقعی در مدارس ندارند.»

برکم عنوان می‌کند که سنجش آمار دانش‌آموزان محصل و بازمانده از تحصیل با توجه به تعداد ثبت نامی‌ها نیز امکان‌پذیر نیست. «مساله دیگر این است چرا این آمارها را خود آموزش و پرورش منتشر می‌کند؟ قطعاً مراکز مستقل و ثالثی در این رابطه نیاز است تا مساله‌ای مانند عدالت آموزشی و یانرخ پوشش تحصیلی را پایش کنند و توسل به آمار آموزش و پرورش در این بین قابل اکتان نیست.» او معتقد است که شاخص مرکز آمار نیز در رابطه با تعداد دانش‌آموزان محصل و بازمانده از تحصیل، مشخص نیست. «وقتی که تفکیک یک آمار مشخص شود، می‌توان صحت سنجی کرد. کافی است که تعدادی از شهرها، آموزش و پرورش مناطق و استان اعلام شود تا مشخص شود این آمار از کجاست. اما آمار کلی دادن قابلیت صحت سنجی ندارد. آنچه که می‌توان به صورت شهودی از اوضاع به دست آورد، این است که بازماندگی از تحصیل چه از نوع آشکار و چه از نوع نهان آن، آمار بالایی است. در بسیاری از مناطق که مدارس هم وجود دارند، اگر دانش‌آموز هم حضور پیدا کند؛ شمائی تولید کیفیت آموزش را تضمین کنید که به صورت قابل قبولی اتفاق می‌افتد و این نیز شکل دیگری از بازماندگی از تحصیل است و صرفاً حضور در مدرسه را نمی‌توان سببند شمرد. با این رویکرد، بازماندگی از آموزش و تحصیل، آمار قابل توجهی است.»

آمار تفکیک‌شده دانش‌آموزان در سال تحصیلی ۱۴۰۴–۱۴۰۳

مقطع	تعداد دانش‌آموزان	ثبت نام در مدارس دولتی	ثبت نام در مدارس غیردولتی	نسبت دختران	نسبت دانش‌آموزان روستایی
دوره ابتدایی	۹ میلیون و ۴۹ هزار و ۹۵۵ نفر	۷ میلیون و ۵۸۶ هزار و ۴۴۱ نفر (معادل ۸۳ درصد)	یک میلیون و ۴۶۳ هزار و ۵۱۴ نفر	۴ میلیون و ۳۹۹ هزار و ۹۶۳ نفر (۴۸٫۶۲ درصد)	۲۷٫۶۴ درصد
دوره متوسطه اول	۳ میلیون و ۸۰۶ هزار و ۳۱۰ نفر	۳ میلیون و ۲۹۳ هزار و ۸۳۹ نفر (معادل ۸۶٫۵۴ درصد)	۵۱۲ هزار و ۴۷۱ نفر	یک میلیون و ۸۶۶ هزار و ۳۹ نفر (۴۹٫۰۲ درصد)	۲۱٫۶۰ درصد
دوره متوسطه دوم نظری	یک میلیون و ۶۰۶ هزار و ۴۴۷ نفر	یک میلیون و ۳۴۶ هزار و ۹۹۵ نفر (معادل ۸۳٫۸۵ درصد)	۲۵۹ هزار و ۴۵۲ نفر	۹۳۷ هزار و ۹۱۶ نفر (۵۸٫۳۸ درصد)	۱۰٫۶۲ درصد
مجموع	۱۵ میلیون و ۶۲۴ هزار و ۸۴۹ نفر	۱۳ میلیون و ۳۱۲ هزار و ۸۵۰ نفر (معادل ۸۵٫۲۰ درصد)	۱۵ درصد	۴۹٫۳۰ درصد از کل دانش‌آموزان دختر و ۵۰٫۷ درصد پسر هستند	–

فرهینچگان

روز

یکشنبه ۱۳ آبان ۱۴۰۳

شماره ۴۲۶۹

FARHIKHTEGANDAILY.COM

FARHIKHTEGANONLINE

۷